

УДК 373.2.015.31:82

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.81.13>

Грицькова Ю. В.

ВИХОВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ГУМАННОГО СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Статтю присвячено проблемі виховання у дітей старшого дошкільного віку гуманного ставлення до тварин – ставлення, в основі якого лежить розуміння дитиною цінності та унікальності їхнього життя, бажання піклуватися та дбати про них, допомагати в разі потреби. Серед дієвих методів і засобів, які використовують у сучасних закладах вищої освіти задля зазначеної вище мети, увага звернена на художню літературу – засіб, який містить чудові зразки гуманної та антигуманної поведінки і активно впливає на почуття та розум дитини. Автором описано методику виховання у дітей шостого року життя гуманного ставлення до тварин засобами художньої літератури; представлено стислий перелік творів, які можна використовувати у роботі з дітьми. Обґрунтовано, що добирати художні твори необхідно за принципом “доступності” і з врахуванням вікових особливостей вихованців, а читати – використовуючи інтонаційно-виразні засоби, роблячи змістовні акценти у тих місцях твору, що характеризують переживання діючих персонажів, їх відчуття. Задля кращого усвідомлення морального правила, закладеного у змісті твору, необхідним є проведення бесід, у тому числі і етичних, рекомендації щодо підготовки яких також висвітлені автором на сторінках статті.

Оскільки читання, розповідання, аналіз і обговорення, бесіда за змістом художніх творів є не єдиними прийомами роботи з художньою літературою, що використовуються сьогодні у практиці закладів дошкільної освіти, у статті розкрито значення ігор-драматизацій, театралізованих виступів дітей, лялькових театрів тощо, організація яких передбачає відтворення вихованцями літературного тексту за ролями і дозволяє дітям психологічно зблизитися з героями твору. Крім того, доведена цінність такого прийому, як переписування дітьми старшого дошкільного віку казок та оповідань, адже така робота не тільки цікава дітям, але і має значні діагностичні можливості: дописуючи свій кінець або вставляючи необхідні персонажі, дитина сама обирає найбільш відповідний розвиток подій і знаходить найрозумліший та найтиповіший варіант розв'язання ситуації, характерний для неї у повсякденному житті.

Ключові слова: виховання, гуманне ставлення, тварини, дошкільники, література, художні твори, етичні бесіди, моральні правила.

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є проблема взаємодії людини з природою, взаємодії, яка б в умовах посилення антропогенного впливу на природу, сприяла б подоланню руйнівних процесів у ній та збереженню і примноженню її багатств. Можливим шляхом вирішення означеної проблеми є відмова від агресивного використання природних ресурсів і перебудова системи цінностей, організація взаємодії з природою на засадах ціннісного, гуманного ставлення до неї.

Особливо сприятливим для формування ціннісного, гуманного ставлення до природи вважаємо дошкільний вік. У цьому віці закладаються основи моральної спрямованості, формуються гуманні почуття. У діяльності, у спілкуванні з природою виникають емоційні переживання, з'являється розуміння цінності життя кожного з її представників, відчуття його унікальності й усвідомлення неповторності.

Разом з тим, незважаючи на існуючі передумови, не всі діти навіть у старшому дошкільному віці гуманно ставляться до представників флори і фауни. І якщо до рослин вони можуть зовсім не виявляти інтересу, то тварини дуже часто виступають рівноправними, рівноцінними суб'єктами спілкування, переживання, ігор дітей, під час яких, поряд з проявами дитячої любові, непоодинокими можуть бути й прояви жорстокості. Крім того, байдужість чи жорстокість може спостерігатись й під час спілкування дітей з зовнішньо непривабливими тваринами. У більшості випадків жорстока поведінка дошкільників обумовлена невмінням співпереживати, адекватно виражати свої почуття, небажанням знаходити компроміси між власними примхами і природними звичками, потребами пухнастого чи пернатого друга, невмінням ставати на місце іншої істоти. Тому вектор нашого наукового пошуку спрямовано на вирішення саме означеної проблеми.

Метою статті є розгляд проблеми виховання в дітей старшого дошкільного віку гуманного ставлення до тварин.

У ході наукового пошуку було встановлено, що сучасна дошкільна педагогіка володіє великим арсеналом методів і засобів виховання у дітей старшого дошкільного віку гуманного ставлення до тварин – ставлення, пронизаного доброзичливістю, турботливістю, психологічну основу якого становить готовність вихованців відчутти внутрішній стан тварини, “побачити ситуацію” її очима та, у разі потреби, надати допомогу. У закладах дошкільної освіти сьогодні організують спостереження за представниками фауни; розповідають про значення тварин у природі і житті людей, про важливість їх збереження; використовують дидактичні ігри за цією тематикою, словесні логічні завдання; залучають дітей до праці у природі. І, безумовно, читають твори про тварин та проводять бесіди за їх змістом.

Варто зазначити, що у контексті нашого дослідження саме художню літературу вважаємо потужним засобом виховання у підростаючого покоління гуманного ставлення до представників фауни. Літературний матеріал містить чудові зразки гуманної та антигуманної поведінки, активно впливає на почуття та розум

дитини, розвиває її сприйнятливості, емоційність. Недостатній розвиток цих якостей психіки дошкільника призводить до штучного обмеження його можливостей, до виховання людини, що не відчуває, не розуміє, а сліпо слідує засвоєним правилам поведінки [3; 4].

Виховання художнім словом призводить до значних змін емоційної сфери дитини, що сприяє появі у неї живого відгуку на різні ситуації, перебудовує її суб'єктивний світ. За словами О. Нікіфорової, Б. Теплової, художня література захоплює різноманітні сторони психіки: уяву (робота уяви лежить в основі безпосереднього сприймання, відтворення і переживання образів), мислення (робота мислення лежить в основі розуміння ідейного змісту твору), почуття (через почуття відбувається вплив на особистість дитини), розвиває свідомість та самосвідомість, формує світосприйняття [1].

Сприйняття художньої літератури є активним вольовим процесом, який передбачає не пасивне споглядання, а діяльність, для якої характерні внутрішнє сприяння, співпереживання персонажам творів, уявне перенесення на себе подій, у результаті чого виникає ефект особистої присутності, особистої участі у подіях. У процесі сприймання художніх творів дитина поводить себе дуже щиро, активно входить, вживається у літературні образи та подані ситуації, подумки бере участь у житті персонажів – як людей, вчинки яких описуються, так і інших героїв – тварин; стає на бік добрих і мужніх, жаліє скривджених, слабких, беззахисних. Усвідомлюючи зміст, дитина знайомиться із загальнолюдськими чеснотами, вчиться емоційно реагувати на різноманітні ситуації, і чим сильніше її переживання, тим більш багатими стають її почуття і уявлення про дійсність. Дитина хоче бути схожою на позитивних літературних героїв, приносити користь, захищати слабших, якими виступають у творах тварини, – так формується її характер. Важливо, щоб діти не просто “проковтнули” прочитане, а й пропустили його крізь себе. А для цього потрібно допомогти їм краще усвідомити поведінку персонажів творів, загострити увагу на вчинках дієвих осіб, побачити наслідки таких учинків у природі [2; 5].

Зазначимо, що високе виховне значення художньої літератури оцінювали багато науковців (Л. Дунаєвська, Н. Карпинська, О. Потебня, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.). Вони наголошували, що якщо дітям повторювати хоч тисячу разів одну й ту саму моральну сентенцію, вона для них все ж залишиться мертвою літерою; але якщо прочитати оповідання або розповіді казки – народну чи авторську, проникнуту тією ж думкою, – малюк буде схвилюваний й зворушений ними. Причину успіху художніх творів педагоги вбачали у тому, що їх простота й безпосередність відповідають тим самим властивостям дитячої психіки.

Так, у старшому дошкільному віці дітей знайомлять з творами української класичної літератури і творами сучасних дитячих письменників А. Беленької, Г. Бойко, Ю. Будяка, М. Вінграновського, П. Воронько, Г. Григоренка, Б. Грінченка, Н. Забіли, О. Іваненко, І. Калинець, Т. Коломієць, А. М'ястківського, Д. Павличко, К. Перелісної, В. Сухомлинського, Л. Українки, І. К. Ушинського, Франка, Т. Шевченка, Є. Ярошинської та ін.; творами зарубіжної літератури дитячих письменників Г. Андерсена, В. Біанкі, Братів Грім, Ш. Перро, М. Носова, Л. Толстого, М. Пришвіна та ін. Серед них – вірші, легенди, оповідання та найулюбленіший серед дітей вид художньої прози – казка, фантастичний світ якої сповнений чудес, таємниць і чарівності. Образна мова казок зворушує малюків, формує уявлення про добро й зло, байдужість та відчайдушність, доброту та жорстокість.

Вірші, оповідання, казки цих письменників подобаються дітям. Крім того, вони сприяють формуванню у них моральних уявлень, почуттів, якостей. Разом з тим, цінність їх як засобу морального виховання певною мірою залежить від їх вмілого використання у педагогічному процесі. Особливу увагу слід звернути на добір творів, методику читання та проведення бесід за змістом [4].

Так, добирати художні твори необхідно за принципом “доступності” і з врахуванням вікових особливостей вихованців, а також залежно від конкретних виховних задач. Наприклад, з метою виховання у дітей старшого дошкільного віку гуманних почуттів до тварин можна використовувати такі казки, як “Гидке каченя” Г. Андерсена, “Сліпий кінь” К. Ушинського, “Сіра шийка” Д. Мамина-Сибиряка, “Пригоди маленького цуценя” В. Діснея, оповідання О. Толстого “Жовтухін”, Л. Толстого “Пташка”, Л. Андрєєва “Кусака”, К. Паустовського “Квакша”, “Кіт – ворюга”, Л. Воронкової “Маленький Соколик”, Є. Чарушина “Вовчеченя”, Н. Гаріна-Михайловського “Тьома і Жучка”, М. Вінграновського “Гусенятко”, Г. Снегірьова “Шпак”, М. Пришвіна “Хлоп'ята та утята”, вірші “Поїхали” А. Барто, “На волю” Б. Грінченка, П. Грабовського “Метеличок” тощо. Зовсім не обов'язково читати дітям багато художніх творів, але важливо, щоб всі вони були високохудожніми та глибокими за змістом.

Читаючи оповідання, казку, вірш педагог має акцентувати увагу дітей на емоційному переживанні літературних персонажів, які потрапили у біду чи потребують допомоги, передаючи своє ставлення до їх переживання, спонукаючи дітей активно співчувати їм. Змістовні акценти при читанні доцільно робити у тих місцях твору, що характеризують переживання діючих персонажів, їх відчуття. Досягається це інтонаційно-виразними засобами: модуляціями голосу вихователя, його мімікою, паузами, показом ілюстрацій. Дані засоби допомагають привернути увагу дітей до небезпечних моментів, пробуджують активне співпереживання за скривджених або тих, хто потрапив у біду. Схвилюваність дітей робить їх не тільки слухачами, але й співучасниками події.

Зауважимо, що вихователю слід ретельно готуватися до того, щоб розкрити емоційні переживання персонажів, схвилювати дітей. Доцільно декілька разів прочитати оповідання для того, щоб розставити акценти,

продумати інтонацію і паузи, підібрати ілюстрації тощо, адже саме виразне читання, зацікавленість педагога, його емоційний контакт з дітьми підвищують ступінь впливу художнього слова [4].

Ознайомлювати дошкільників з художніми творами педагоги (С. Литвиненко, Л. Стрелкова, В. Сухомлинський та ін.) радять у спеціальній емоційній атмосфері. Слухати художні твори можна у колі на килимку групової кімнати, у куточку казки або у так званій “кімнаті казок”. Читанню може передувати коротка бесіда, що підготує дітей до сприйняття, актуалізує та пов’язує їх особистий досвід, поточні події з темою твору.

Бесіда проводиться з дітьми і після читання художнього твору. Залежно від поставленої мети, вона може бути: за запитаннями автора твору (якщо твір закінчується запитаннями); на відтворення прочитаного (запитання на послідовність розгортання подій у творі); на тему прочитаного (наприклад, після читання оповідання Л. Андрєєва “Кусака” може відбутися бесіда про жорстоке ставлення до тварин, оповідання Л. Толстого “Пташка” – бесіда про безвідповідальність); морально-оцінювального характеру (бесіда, під час якої вихованці аналізують і оцінюють вчинки героїв, мотивують власне ставлення до них, порівнюють з власними вчинками, поведінкою); на розуміння засобів художньої виразності твору (наприклад: “Якими словами почалася казка?”, “Як ви здогадалися, що Кусака сумує?”, “Як ви гадаєте, добре чи погано ставиться автор до цього героя? Як ви про це здогадалися?”) [6].

Органічно з бесідою поєднуються й різноманітні творчі завдання, що допомагають дітям краще зрозуміти ідею художнього твору, наприклад, уявлюваний діалог з героями твору – зі скривдженою твариною чи її кривдником, написання листа або складання телеграми їм (кожна дитина розповідає, що б вона написала персонажам твору) та ін.; проблемні запитання (наприклад: “Чому виє собака?”, “Як його заспокоїти?”, “Які ласкаві слова для тварини ви б придумали, щоб заспокоїти її?” і т.п.). Після читання творів доцільно ввести прислів’я або приказки цієї ж тематики (прикладом прислів’їв та приказок про добро, співчуття, гарне й турботливе ставлення до тварин є “Добро роби – добре й буде”, “Співчуття під час нещастя подібно дощу під час посухи”, “Ми відповідаємо за тих, кого приручили”, “Гладь коня вівсом, а не батоком”, “Худий собака – ганьба для господаря”, “Пошануй худобу раз – вона тебе десять раз пошанує” та ін.).

Окремими заняттями зі старшими дошкільниками можна провести етичні бесіди. Важливість їх пояснюємо тим, що діти, ще не маючи достатнього життєвого досвіду, не завжди можуть зрозуміти головну думку автора, правильно оцінити вчинки позитивних чи негативних героїв. Під час етичних бесід у вихованців з’являється співчуття до тварини, бажання допомогти, захистити її.

Зауважимо, що етичні бесіди, як зазначено у методичних рекомендаціях до Освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина”, проводяться з метою узагальнення знань, вражень, отриманих з раніше прочитаних творів, плануються у формі фронтального чи групового заняття, і складаються з трьох частин – вступної, основної та заключної.

Так, вступна частина проводиться з метою зацікавлення дітей темою бесіди і має кілька варіантів: проблемна ситуація; звернення до власного досвіду дітей (Чи сподобалося б вам, якби ваші друзі були жорстокими? Чому? Кого ми називаємо жорстоким?); опис конкретного факту або події (Хочу розповісти вам про один випадок, який трапився...); читання оповідання з подальшим його обговоренням.

Основна частина має на меті роз’яснення дітям змісту моральної категорії, її усвідомлення, формування позитивного ставлення до її дотримання та складається з питань та відповідей, спрямованих на аналіз вчинків героїв художніх творів, мотивів їх поведінки, встановлення причинно-наслідкових зв’язків (поведінка – наслідок). Крім питань, тут можна використовувати проблемні ситуації, аналіз приказок та прислів’їв за темою бесіди, заздалегідь підготовлені невеликі інсценівки за участю окремих дітей.

Заключна частина проводиться з метою узагальнення уявлень про ту чи іншу норму, виведення морального правила [6].

Підкреслимо, що готуючись до бесіди за прочитаним художнім твором, необхідно заздалегідь продумати питання, які будуть задаватися дитині. Якщо бесіда за прочитаним твором буде складатися з непередуманих питань, зауважень і повчань, вона тільки заплутає дитину: зауваження і повчання ослаблять ті емоції, які отримала дитина від твору.

Зайвою вважається і велика кількість питань – це заважатиме дитині зрозуміти головну ідею художнього твору, знизить враження від прочитаного. Більш конкретна система питань, наприклад: “З чого почалося оповідання?”, “Що подарували герою?”, “Де жила пташка?”, “Що з нею трапилось?”, буде доречною у тому випадку, коли вихователь переслідуватиме мету – розвинути пам’ять дітей, мовлення, навчити переказу. Коли ж мова йде про розвиток морально-етичної свідомості, виховання гуманного ставлення до тварин, доцільно ставити інші питання, які викликають у дошкільників інтерес до вчинків, мотивів поведінки героїв, їх внутрішнього світу, переживань (наприклад, “Як ви гадаєте, чому так сталося з пташкою?”, “Хто винен у тому, що з нею трапилось?”, “Що було б, якби герой оповідання прислухався до матері?”, “Як би вчинили ви, якби опинилися у такій ситуації?” і т.п.). Ці питання мають допомогти дитині розібратися у правильності чи неправильності вчинків персонажу та зрозуміти їх наслідки, відчувати та пропустити через себе біль тих, кого ображають, хто не здатен на жорстокість і не завжди може відповісти – братів наших менших, висловити своє ставлення до ситуації (якщо оцінка ситуації складна, пропонуються додаткові запитання, які полегшують це завдання); допомогти педагогу зрозуміти душевний стан дитини під час читання, виявити її здатність порівнювати й узагальнювати прочитане; а також повинні стимулювати дискусію серед дітей, яка сприятиме активізації їх почуттів, розвиватиме їх самостійне мислення [3].

Почуття дитини необхідно закріплювати, розвивати. Для цього доцільно добирати художні твори, близькі за змістом, обговорювати одразу обидва твори, формуючи у дошкільників порівняльну оцінку образів, вчинків героїв. Водночас бесіду з дітьми необхідно будувати так, щоб морально-етичні уявлення набули для них відповідного яскравого, живого змісту. Тоді і гуманні почуття дошкільників розвиватимуться більш інтенсивно.

Зазначимо, що читання, розповідання, аналіз і обговорення, бесіда за художніми творами є не єдиними прийомами роботи з художньою літературою, що використовуються у практиці сучасних ЗДО з метою виховання у старших дошкільників гуманного ставлення до тварин. Цікавим для дітей є й переписування казок та оповідань. Зауважимо, що переписування казок та оповідань є важливим діагностичним матеріалом – переписуючи художній твір, дописуючи свій кінець або вставляючи необхідні персонажі, дитина сама обирає найбільш відповідний розвиток подій і знаходить варіант розв'язання ситуацій, який зазвичай є характерним для неї в повсякденні.

Значний виховний потенціал містить також інсценування художніх творів – їх відтворення за ролями. Основними видами інсценування у старшій групі закладу дошкільної освіти є гра-драматизація, театралізований виступ дітей, ляльковий театр тощо. Вони дозволяють вихованцям психологічно зблизитися з героями твору, прожитися їхніми емоціями, проявити співчуття. Тимчасове і умовне ігрове перевтілення є важливою умовою для перебудови емоційної сфери дитини та утвердження позитивного емоційного ставлення.

Висновки. Отже, проведене дослідження дозволило констатувати, що художня література містить значні можливості для виховання у старших дошкільників гуманного ставлення до тварин. Перевага її як виховного засобу – в емоційній оцінці дійсності. Художня література активно впливає на почуття та розум дитини, розвиває емоційність, що сприяє виникненню у неї живого відгуку на різноманітні події життя. Завдяки емоційному характеру впливу художніх образів відбувається узагальнення закладеного у правилі змісту. Дитина не тільки вчиться робити правильні висновки, але й вчиться співпереживати. Головне завдання вихователя при цьому – переключити співпереживання, співчуття дитини у співдію, спонукати її допомагати тваринам, турбуватися про них, цінувати їх життя, тобто перенести почуття, які дитина відчувала під час читання та обговорення художнього твору, у реальний світ.

Використана література:

1. Артемова Л. В., Таранова О. А. Моральне виховання дошкільників. Київ : Рад. школа. 1984. 135 с.
2. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Москва : Просвещение, 1986. 386 с.
3. Буре Р. С., Година Г. Н., Шатова А. Д. Воспитание нравственных чувств у старших дошкольников : Книга для воспитателей детского сада. Москва : Просвещение. 1989. 96 с.
4. Коченгіна М. В. Використання художньої літератури для дітей у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу : науково-методичний посібник. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2012. 180 с.
5. Левина Е. Р. Психология восприятия художественной литературы. Учебное пособие МГУ. Москва : МГИК, 1989. 55 с.
6. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” / Г. В. Беленька та ін. Київ : Київський університет імені Б. Грінченка, 2016. 352 с.

References:

1. Artemova L. V., Taranova O. A. (1984) *Moralne vykhovannia doshkilnykiv* [Moral education of preschool children]. Kyev : Rad. shkola. 135 s. [in Ukrainian]
2. Bozhovich L. I. (1986) *Lichnost i ee formirovanie v detskom vozraste* [Personality and her forming are in child's age]. Moskva : Prosveschenie. 386 s. [in Russian]
3. Bure R. S., Hodyna H. N., Shatova A. D. (1989) *Vospitanie нравственных чувств u starshih doshkolnikov : Kniga dlya vospitateley detskogo sada* [Education of the moral feelings for senior preschool children : Book for the educators of kindergarten]. Moskva : Prosveschenie. 96 s. [in Russian]
4. Kochenigina M. V. (2012) *Vykorystannia khudozhnoyi literatury dlia ditei u navchalno-vykhovnomu protsesi doshkilnoho navchalnoho zakladu : naukovo-metodychnyi posibnyk* [Use of literature for children in the educational process of preschool educational establishment : scientifically-methodical manual]. Kharkiv : Kharkivska akademiia neperervnoi osvity. 180 s. [in Ukrainian]
5. Levina E. R. (1989) *Psihologiya vospriyatiya hudozhestvennoy literatury. Uchebnoe posobie MGU*. [Psychology of perception of literature. Train aid of the Moscow State University]. Moskva : MGIK. 55 s. [in Russian]
6. Bielienka H. V., Bohinich O. L., Vertuhina V. M., Volynets Yu. O., Havrysh N. V., Harashchenko L. V. et. al (2016) *Metodychni rekomendatsii do Osvitnoi prohramy dlia ditei vid dvokh do semy rokiv “Dytyna”* [Methodical recommendations to the Educational program for children from two to seven years old “Child”]. Kyev : Kyivskiy universytet imeni B. Hrinchenka. 352 s. [in Ukrainian]

Hrytskova Yu. V. Education of human attitude towards animals in senior preschoolers by means of works of literature

The article is devoted to the problem of senior preschoolers education in a humane attitude towards animals – an attitude based on the child's understanding of the value and uniqueness of their lives, the desire to care for them and help when needed. Among the effective methods and tools used in modern higher education institutions for the above-mentioned purpose, attention is paid to fiction – a tool that contains excellent examples of humane and inhumane behavior and actively affects the feelings and mind of the child. The author describes the method of educating 6-year-old children of humane treatment of animals by means of the works of literature; a short list of works that can be used with children is presented. The necessity of selecting the works of literature according to the principle of “accessibility” and taking into account the age of pupils, as well as using intonation and expressive means, making meaningful accents in those places of the work that characterize the experiences

of characters while reading is substantiated. It is necessary to conduct interviews, including ethical ones, in order to better understand the main idea of the work. The recommendations for their preparation are also covered in the article by the author.

Since reading, storytelling, analysis and discussion, conversation on the works of literature content are not the only methods of working with fiction used today in preschool education, the article reveals the importance of dramatization games, theatrical performances of children, puppet theaters, etc. They allow children to get psychologically closer to the heroes of the work. In addition, the value of rewriting fairy tales and stories by senior preschoolers is proven. As such work is not only interesting for children, but also has significant diagnostic capabilities: finishing the story or inserting the necessary characters the child chooses the most appropriate developments and finds the most clear and typical way of solving problems, characteristic for him/her in everyday life.

Key words: education, humane attitude, animals, preschoolers, works of literature, ethical conversations, moral rules.

УДК 37

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.81.14>

Гузь І. Б.

ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ

Входження України в єдиний європейський простір зумовлює модернізацію та пошук ефективних шляхів, технологій, форм щодо забезпечення якості освітніх послуг. Важливого значення в освітньому процесі набуває всебічний розвиток особистості, формування здатності до творчого самовираження, реалізація свого природного потенціалу, підготовка до готовності навчатися впродовж життя. Формування творчих навичок відбувається з дошкільного віку через включення дитини у різноманітні види мистецької діяльності.

У статті висвітлено теоретичні питання проблеми впливу художньо-продуктивної діяльності на всебічний розвиток старшого дошкільника зі зниженим зором. Проведено науковий аналіз ступеня розробки проблеми фахівцями. Дослідження багатьох учених у галузі тифлопедагогіки та тифлопсихології довели, що художня діяльність має корекційний вплив на розвиток особистості дитини з порушеннями зору, оскільки у дитини розвиваються сприймання, почуття, креативне мислення, уява, творчі здібності, впевненість у своїх силах, що допомагає дитині з порушеннями зорового аналізатору почуватися впевненіше, розвиваються її комунікативні здібності тощо. Різні види художньої діяльності мають величезний вплив на особистість дитини з порушеннями зору, її подальший розвиток, становлення та соціалізацію.

Головне завдання художньо-продуктивної діяльності дітей дошкільного віку полягає в емпіричному, чуттєвому пізнанні світу; вихованні пізнавальної і творчої активності; осмисленні краси в усіх її формах; особливості, неповторності, що передана в яскравих кольорах, цікавих формах, візерунках, розписах, малюнках; прилученні дитини до світу мистецтва.

У статті наведено корекційні завдання у межах навчання художньо-продуктивної діяльності. Указано, що художньо-продуктивна діяльність є основою загального розвитку дитини, впливає на розв'язання завдань усіх напрямів виховання. Конкретизовано, що корекційно-педагогічна робота полягає в тому, щоб навчити дітей з порушеннями зору бачити прекрасне в навколишньому, у житті, природі, у суспільних відносинах людей, емоційно збагатити особистість дитини, якому багато чого недоступно для безпосередньо-почуттєвого сприйняття дійсності.

Ключові слова: художньо-продуктивна діяльність, старші дошкільники зі зниженим зором, слабозорі діти, всебічний розвиток.

У сьогоденні дошкільна освіта в Україні перебуває в стані модернізації та пошуку ефективних шляхів, технологій, форм щодо забезпечення якості освітніх послуг. Важливого значення в освітньому процесі набуває всебічний розвиток особистості, формування здатності до творчого самовираження, реалізація свого природного потенціалу, підготовка до готовності навчатися впродовж життя. Формування творчих навичок відбувається з дошкільного віку через включення дитини у різноманітні види мистецької діяльності.

Сучасні батьки, під впливом і поширенням інформаційних технологій, опікуються логіко-математичним та мовленнєвим розвитком дитини, використовуючи традиційні прийоми, характерні для початкової школи: навчання читати та писати. Водночас недооцінюють такий вид мистецької діяльності як художньо-продуктивний. Саме художньо-продуктивна діяльність сприяє становленню духовного світу дитини, розвитку творчих здібностей, виробленню її естетичних смаків, життєвих цінностей.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [7, с. 1].